

Rašinių vertinimo kompetencijų tobulinimas

Irena Kanišauskaitė

2020

*Rekomendacijos dėl kalbos klaidų ir stiliaus
trūkumų vertinimo*

*Lietuvių kalbos ir literatūros
PUPP ir VBE (2019 m.)*

[https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-
dokumentai/perziura/10600](https://sodas.ugdome.lt/metodiniai-dokumentai/perziura/10600)

Rekomendācijas parengē

dr. Rita Miliūnaitė (LKI)

Aurelija Dvylytė (VLKK)

doc. dr. Ona Petrėnienė (VDU Švietimo akademija)

PUPP

Mokinių rašiniai

- LMK
 - rašybos klaidos 31%
 - skyrybos klaidos 62%
 - klaidų vidurkis 11,5
- TMMK
 - 57% mokinių nepasiekė kalbos sistemos mokėjimo minimumo / nepakankamai moka lietuvių kalbą

VBE

- LMK

Klaidos:

gramatika	20%
rašyba	30%
skyryba	50%

klaidų vidurkis 21

- TMMK

Klaidos:

gramatika	20%
rašyba	51%
skyryba	29%

klaidų vidurkis 48

VBE

- Išnagrinėti stiliaus trūkumų pavyzdžiai rodo, kad į šią kategoriją patenka ir ne visai sklandūs, banalūs sakiniai.
- Stiliaus trūkumai vertinami kaip lygiaverčiai kalbos klaidoms ar net svarbesni už jas.

**mažinti stiliaus
vertinimo svorį**

**aktualinti rašybos
ir skyrybos vertinimą**

Rašybos klaidos (LMK, TMMK)

- **e** ir **ė** (15 / 20%) *paslėpia, dėja, nuejo, sedėti*
geris, pasigerėti
- vns. **G.** ir dgs. **K.** galūnės
- **i** – **y**, **u** – **ū** *kurinys, kuręs, tūrėti, būvimas*
- Žodžių, ypač neiginio **ne**, rašymas kartu ir atskirai
nevisada, nevisi, netik, neveltui, begalo, ištikrujų

Rekomendacijos dėl rašybos klaidų

- Daugiau laiko skirti rašybos įgūdžiams įtvirtinti.
- Daugiau dėmesio mokinių tarčiai ugdyti (ilgųjų ir trumpųjų balsių, e ir é painiojimas ir kt.).
- Pradinio ir pagrindinio ugdymo pakopose daugiau dėmesio skirti tarties ir rašybos įgūdžiams įtvirtinti.

Skryrybos klaidos (LMK, TMMK)

- **šalutiniai** dėmenys (40 / 44%)
- nemotyvuota (dažniausiai **aplinkybių**) skryryba
*J. Biliūnas, novelėje „Kliudžiau“ pasakoja...
Dėl sūnaus poelgio, Sabaliūnas sielojasi...
Pagrindinis kūrinio veikėjas, dėl tam tikrų
aplinkybių, turėjo...*
- **įterpiniai ir įspraudai**
- **išplėstiniai pažyminiai**
- **vienarūšės** sakinio dalys
- **citatos**

Rekomendacijos dėl skyrybos klaidų

- Didelis skyrybos klaidų skaičius rodo, kad mokiniai nesupranta sakinio struktūros, nemoka nustatyti sakinio dėmenų ribų.
- Sintaksei ir skyrybai pagrindinio ugdymo pakopoje skirti daugiau pamokų.
- Stiprinti sakinio struktūros mokymą.
- Daugiau laiko skirti prijungiamiesiems sakiniams.

Žodyno klaidos

- **kažkas, kažkoks**

Žmogus gyvenime dažnai kažko ieško.

- **pergyventi**

Berniukas tris dienas pergyveno dėl savo poelgio.

Gramatikos klaidos

- **Pusdalyvis ar padalyvis?**

Nepaisant to ji leidosi į kelionę.

Paleisdamas iš lanko strėlę užmušė katytę.

Sulaukus ryto, Juozapota išeina ieškoti...

- **Dvejetainiai linksniai (Įn.)**

*Kiekvienam svarbu nelikti **abejingu**.*

*Tą akimirką Mykoliukas tapo be galo **laimingu**.*

*Klaidos padaro žmogų **stipresniu**.*

- **G. ar dalies K.?**

*Visi mes darome **klaidas**.*

Gramatikos klaidos

- **G.** greta neigiamojo veiksmažodžio
*Literatūra nepamoko **žmogu**, kaip elgtis.*
- polinksniai **dėka, pagalba**
- prielinksnis **prieš**
- prielinksniai **pas ir į** (TM)
***Pas** žmogu kyla daug gerų idėjų.
Mykoliukas **įsimyli į** gražiausią kaimo merginą
Severją.*

Gramatikos klaidos

- Šalutinis **pažyminio** dėmuo jungiamas ne prie pažymimojo žodžio.
- **Tikslo** šalutiniai dėmenys:
 - kad su bendratimi;
 - jog *Sutelkia jėgas, **jog** išgyventų.*
- Sakinio dalys jungiamos **tu pačiu**.
*Mykoliukas pasiaukoja brolio šeimai, **tu pačiu** praranda Severją.*

Ar gr klaidos?

- mokytis / mokintis
- Petras išėjo kovoti prieš Lietuvos priešus.
- žmogus tobulinasi / žmogus tobulina save (savęs tobulinimas)

Ar gr klaidos?

- Vt. veiksmo sričiai reikšti
darą klaidų gyvenime / meilėje
- *lyg pats gyvenčiau tame laikotarpyje*
- *Blogio priežasčių ieškojime savyje.*

- *Įvykis sukėlė **žmoguje** daug abejonių.*
- *jaunuolių tarpe / jaunimo tarpe*

Ar gr klaidos?

Neigiamos veiksmazodžio formos

- nuolaidai reikšti

Kur tik nepažvelgsi, aplinkui viskas gyva.

- turi būti neigiamas kitas dalykas

Partizanai neišėjo pralaimėti.

- šalutiniuose laiko dėmenyse veiksmo ribai nurodyti

Vaikas įsivaizdavo esąs medžiotojas, kol nepašovė bejėgės katytės.

Ar žodyno, gramatikos klaidos?

- *Jis nemoka taisyklingai elgtis.*
- *Jokūbas nužudydamas vagį sugriovė savo ateitį.*
- *Tuo tarpu lyrinės prozos pradininko J. Biliūno novelėse jaunoji karta yra nepatyrusi, nesubrendusi.*

Stiliaus trūkumai

Logikos trūkumai

Tikslumo trūkumai

Aiškumo trūkumai

Glaustumo trūkumai

Stiliaus trūkumai

- Kaip stiliaus klaidas galima žymėti tik labai aiškius dalykus, priskiriamus konkrečiai stiliaus trūkumų grupei.
- Sakinių, kurie gali būti performuluoti sklandžiau, rekomenduojama nevertinti kaip turinčių stiliaus trūkumų.

Ne stiliaus trūkumai

- F klaidos

Putino romane „Altorių šešėly“ lyrinis subjektas, vardu Liudas Vasaris, nuo mažų dienų įstoja į kunigų seminariją.

Ne stiliaus trūkumai

- Kalbos klaidos

J. T. Vaižganto apysakoje „Dėdės ir dėdienės“ pasakojama liūdna meilės istorija. (Pavardės rašyba)

Po *dviejų* metų kančių koncentracijos stovykloje Balys Sruoga parašo *memuaralinį* romaną. (Gr)

Gyvenimiški išbandymai suteikia galimybę atrasti gyvenimo prasmę ir *padaryti žmogų tobiliausia jo versija*. (Ar tik įvardžio forma?)

Mamatės *santykis vaikams* yra nuoširdus. (Gr)

Ne stiliaus trūkumai

- Sakiniai, kurie gali būti performuluoti sklandžiau
Apie tobulėjanti žmogų rašė XX a. lietuvių rašytojas V. Mykolaitis-Putinas romane „Altorių šešėly“.
Pasakojama apie pagrindinį veikėją Liudą Vasarij.
Rašytojo realisto kūriniuose dažnai matomas vidinių išgyvenimų motyvas.
Noriu pasirinkti tokį kelią, dėl kurio nesigailėčiau ir kiekvieną dieną eičiau į darbą.

Ne stiliaus trūkumai

- *Abu įsitikinę, jog būdami gerais kunigais, nebus geri rašytojai ir atvirkščiai, būdami gerais rašytojais, nebus geri kunigai. Nes rašyti reikia apie tai, ką jaučiame, o kunigas negali parodyti savo jausmų.*

Logikos trūkumai

- *Klaidos padeda tobulėti, nes klaidos turi kartais būti tobulinamos.*
- *Kūrėjas negali kurti, jei jo kūryba yra beprasmė.*
- *Pasakojami įvykiai kupini ironijos, kuri leidžia suprasti, koks tai buvo stiprus žmogus.*
- *Žmogus, jaučiantis prievartą ar nelaisvę, nesusitaikys su tokiu būviu, nes tai nebus tikra laisvė, kurios yra trokštama.*

Tikslumo trūkumai

- *Skubiai, iki kol **atmintis šviežia** buvo, parašė romaną „Dievų miškas“.*
- *Kai vienas po kito palūžta ištremtieji, **praranda** visas žmogiškas savybes.*
- *Kai Liudas Vasaris savo tėvų noru išsiunčiamas į kunigų seminariją, **jis supranta**, jog **tai** užgožia jo vidinę laisvę.*
- *Socialinėje erdvėje yra **ir kito plauko** pavyzdžių.*

Aiškumo trūkumai

- *Autorius iš tiesų vien nerašė šio kūrinio Štuthofe dėl dviejų priežasčių.*
- *Kūryba jam buvo lyg šviežio oro gūsis, kurio lyg užvertos durys nepraleidžia kunigų seminarija.*
- *Vien pažvelgus į mūsų tėvus bei senelius, gyvenusius okupacijos metais, ištvėrusius tremtį bei atskyrimą nuo namų.*

Glaustumo trūkumai

- *Bet ne vien yra sunku kurti nelaisvėje, bet yra sunku susitaikyti su ja.*
- *Patyręs didžiausius sunkumus ir susidūręs su žiauriomis patirtimis B. Sruoga neprarado žmogiškumo.*
- *Jis rizikuoja savo, kaip kunigo, reputacija. Vasaris rizikuoja darydamas tai, kas kunigui nepridera. Kiekvienas žmogus turi rizikuoti...*